

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΚΟΡΜΟΥ

ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΤΕΤΡΑΜΗΝΩΝ
ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2:15΄

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (70 μον.)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ (30 μον.)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ι. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εμμανουήλ Ροΐδης, «Μονόλογος ευαισθήτου» (απόσπασμα)

[...] Μεγάλη πρέπει να είναι η αναισθησία και εκείνων όπου δανείζουν εις τους φίλους των χρήματα, χωρίς να συλλογισθούν ότι ενδέχεται να μη δυνηθεί να τα αποδώσει εις την προθεσμίαν, να τους εντρέπεται και να τους αποφεύγει. Τούτο ημπορεί να φανεί μικρόν κακόν εις όσους δεν έχουν καρδίαν, αλλ' η ιδική μου θα ερραγίζετο, αν παλαιός μου φίλος, μ' απαντούσεν εις τον δρόμον και εκαμώνετο πως δεν με είδεν. Αυτός είναι ο λόγος που μ' έκαμε να πάρω την απόφασιν να μη δανείσω ποτέ εις φίλον μου εκατόν δραχμάς, έστω και αν πρόκειται να σωθεί με αυτάς η τιμή και η ζωή του. Παρά να τον ίδω αχάριστον, καλύτερα να τον κλάψω αποθαμένον, αφού μάλιστα θα μ' εμπόδιζεν η ευαισθησία μου να υπάγω εις την κηδεία του.(...)

Άλλη σκληρότης και κουταμάρα είναι εκείνων όπου δίδουν ελεημοσύνην εις τους πτωχούς, χωρίς να συλλογισθούν ότι αν μεν είναι ο ελεούμενος ικανός να εργασθεί ενθαρρύνουν την οκνηρίαν του, αν δε τύχει χωλός, στραβός, κουλοχέρης ή λωβιασμένος, το ψωμί που του δίδουν προμακραίνει ζωήν αθλίαν και βασανισμένην. Τούτο δεν το λέγω εγώ, το λέγουν οι μεγάλοι φιλόσοφοι, ο Σπένσερ και ο Δαρβίνος, που απέδειξαν πόσον απάνθρωπα είναι τα λεγόμενα φιλανθρωπικά καταστήματα, τα άσυλα των ανιάτων, τα γηροκομεία και τα λεπροκομεία. Εσημάδειψα εις τα βιβλία των τα μέρη όπου το λέγουν, και τα δείχνω εις όσους έχουν την αδιακρισίαν να μου ζητούν χρήματα, διά να εμποδίσουν ν' αποθάνουν με την ησυχίαν των δυστυχημένα πλάσματα, που θα ήτο δι' αυτά ο θάνατος ευεργεσία. [...]

Ερώτηση:

B1. α) «Ο μονόλογος “ευαισθήτου” είναι στην πραγματικότητα ένας μονόλογος αναισθήτου». Να δικαιολογήσετε αυτή τη θέση με αναφορά στο περιεχόμενο και στο ύφος του πιο πάνω αποσπάσματος. **(6 μον.)**

β) Να κρίνετε αν μπορούμε να χαρακτηρίσουμε αυτό το κείμενο ρεαλιστικό. Δικαιολογήστε με αναφορά σε δύο γνωρίσματα του ρεαλισμού και σε συγκεκριμένα στοιχεία του αποσπάσματος, στα οποία εντοπίζονται αυτά τα γνωρίσματα.

(6 μον.)

ΙΙ. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

B. Μιχαηλίδης, *Η 9η Ιουλίου του 1821 εν Λευκωσίᾳ (Κύπρου)* – Δ. Σολωμός, *Ελεύθεροι Πολιορκημένοι*, «Σχεδιάσμα Γ΄ [6]: Ο Πειρασμός»

B. Μιχαηλίδης, *Η 9η Ιουλίου του 1821 εν Λευκωσία (Κύπρου)*

Μιαν νύχταν, νύχταν σιανήν, τζαιρόν Δευτερογιούννη,
 νύχταν Παραδ̄σευκόφυχταν, που τ' άστρα μιλιούνια
 ελάμπασιν 'πού πανωθκιόν τζι εν εύρισκες ρουθούνια·
 μέσα στις Χώρας τα στενά, στις Χώρας τα καντούνια·
 σιανεμιά, δεν άκουες δεντρούδιν να ταράξει 15
 μήτε του σ̄ύλλου λάξιμον μέ πετεινόν να κράξει
 ήτουν μια νύχτα μουλλωτή, μια νύχτα μουρρωμένη,
 που θάρρειες πως χώννεται 'πού του Θεού την κρίση·
 σε τέθοικιαν νύχταν σιανήν οι Τούρτζοι βαδωμένοι
 μες στο Σαράγιον είχασιν μιάλον μετζιλίσιν. 20

Δ. Σολωμός, «Σχεδιάσμα Γ':6»

[Ο πειρασμός]

Αλλά στις λίμνης το νερό, π' ακίνητό 'ναι κι άσπρο,
 Ακίνητ' όπου κι αν ιδείς, και κάτασπρ' ώς τον πάτο,
 Με μικρόν ίσκιον άγνωρον έπαιξ' η πεταλούδα,
 Που 'χ' ευωδίσει τς ύπνους της μέσα στον άγριο κρίνο. 15
 Αλαφροϊσκιωτε καλέ, για πες απόψε τι 'δες'
 Νύχτα γιομάτη θαύματα, νύχτα σπαρμένη μάγια!
 Χωρίς ποσώς γης, ουρανός και θάλασσα να πνένε,
 Ουδ' όσο κάν' η μέλισσα κοντά στο λουλουδάκι,
 Γύρου σε κάτι ατάραχο π' ασπρίζει μες στη λίμνη, 20
 Μονάχο ανακατώθηκε το στρογγυλό φεγγάρι,
 Κι όμορφη βγαίνει κορασιά ντυμένη με το φως του.

Ερώτηση:

B2. α) Να αναλύσετε πώς περιγράφεται η νύχτα σε κάθε ένα από τα δύο κείμενα, προσδιορίζοντας δύο εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί κάθε ποιητής για την περιγραφή της. **(6 μον.)**

β) Να εξηγήσετε πώς διαφοροποιείται η ανθρώπινη παρουσία σε κάθε ένα από τα δύο κείμενα. **(4 μον.)**

III. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δ. Βικέλας, «Ο παπα-Νάρκισσος»

[...]

Ο ιερεύς υπήκουσε σιωπών. Έλαβε το δέμα εκ του κόλπου του, το έλυσε με τας χείρας τρεμούσας ολίγον, έθεσε το περιτραχήλιον με τα εν αυτώ επί της πέτρας, απέθεσεν εκεί και το καλυμμαύχιόν του, και με γυμνήν την κεφαλήν, τας χείρας σταυρωμένας επί του στήθους, επερίμενεν όρθιος τον γέροντα. Ήτο κάτωχρος. Μία ακούσιος ευχή, μία αμαρτωλή επιθυμία εισέδυσεν αίφνης εις την ψυχήν του. - Ω! Εάν ο γέρων επανερχόμενος έλεγε: Τετέλεσται! - Αλλ' απεδίωξε μετά ρίγους τον πονηρόν στοχασμόν, επεκαλέσθη την εξ ύψους

βοήθειαν, έκαμε τον σταυρόν του, και λαβών εκ του διπλωμένου περιτραχηλίου το ευχολόγιον ήρχισε ν' αναγιώσκει τας ωραίας προσευχάς της νεκρωσίμου ακολουθίας. Ανεγίνωσκε, και όμως ο νους του ήτο εις την καλύβην. - Διατί αργεί ο Γεροθανάσης; - Ηθέλησε να πλησιάσει προς την θύραν της καλύβης, αλλ' εις το μέσον του περιβόλου εστάθη διστάζων. Ηθέλησε να ερωτήσει εκείθεν τον γέροντα, αλλά δεν ετόλμησε να υψώσει την φωνήν.

Επί τέλους ο γέρων εξήλθε της καλύβης. Ο ιερεύς τον ητένισε με βλέμμα ερωτηματικών.

- Ήτο εις βύθος. Τον εξύπνησα με κόπον. Μόλις ακούεται η φωνή του. Έλαμψαν τα σβυσμένα του μάτια, όταν ήκουσε ότι είσαι εδώ. Έλα, παπά, έλα να τον μεταλάβεις.

Ο ιερεύς επέστρεψε προς την είσοδον, περιεβλήθη το περιτραχήλιον, έλαβεν ευλαβώς εις χείρας τα άγια και επορεύθη προς την καλύβην. Η ωχρότης του μόνη εμαρτύρει την ταραχήν του. Το βήμα του ήτο στερεόν, αι χείρες του δεν έτρεμον καθώς πριν, δεν εδίσταζε πλέον. Ενίκησε τους τελευταίους ενδοιασμούς της δειλίας η συναίσθησις της ιεράς αποστολής του. [...]

Κατ' εκείνην την στιγμήν ο ιερεύς εξήλθε της καλύβης και με βήματα αργά διέσχισε τον κήπον. Δεν εφόρει το ράσον του. Εις τας ανυψωμένους χείρας εκράτει το ευχολόγιον και το αρτοφόριον. Εβάδιζε με ορθίαν και ακίνητον την κεφαλήν, με το βλέμμα ήρεμον, ενώ έσειεν ο άνεμος την λυτήν κόμην του. Εφαίνετο άλλος ήδη άνθρωπος!

Επλησίασε προς τον γέροντα και προς την σύζυγόν του χωρίς ουδεμίαν να εκφράσει απορίαν διά την έλευσίν της. Αμφότεροι εκείνοι δεν εκινήθησαν προς προϋπάντησίν του. Τον επερίμενον να έλθει. Δεν απηύθυναν ερώτησιν προς αυτόν. Επερίμενον να ομιλήσει.

- Ανεπαύθη, είπεν ο ιερεύς.

Ο Γεροθανάσης και η παπαδιά έκαμον εν σιωπή τον σταυρόν των.

- Αύριον το πρωί θα έλθωμεν να τον θάψωμεν, εξηκολούθησεν.

Η φωνή του είχε τι το σοβαρόν, το επιβάλλον. Ουδέποτε η σύζυγός του τον ήκουσεν ομιλούντα ούτω. Τον ήκουε και τα δάκρυα ανέβαινον ησύχως εις τους οφθαλμούς της. Ησθάνετο ότι η δοκιμασία αύτη ενίσχυσε διά παντός την ψυχήν του.

[...]

Ερώτηση

B3.

Να παρουσιάσετε την ψυχολογική κατάσταση του παπα-Νάρκισσου πριν και μετά την επίσκεψή του στην καλύβα του λεπρού. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές από το κείμενο.

(8 μον.)

ΤΕΛΟΣ